

**Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών για το νομοσχέδιο
«Ο περί της Προστασίας από Παρενόχληση και Παρενοχλητική Παρακολούθηση
Νόμος του 2017»**

Παρόντες:

Γεώργιος Γεωργίου, πρόεδρος	Ανδρέας Πασιουρτίδης
Δημήτρης Δημητρίου	Χριστιάνα Ερωτοκρίτου
Κώστας Κωνσταντίνου	Πανίκος Λεωνίδου
Άριστος Δαμιανού	Κωστής Ευσταθίου

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών μελέτησε το πιο πάνω νομοσχέδιο σε δώδεκα συνεδρίες της, που πραγματοποιήθηκαν στις 29 Νοεμβρίου 2017, στις 6, 20 και 27 Φεβρουαρίου, καθώς και στις 6 και 13 Μαρτίου 2019, στις 9 Δεκεμβρίου 2020, στις 10 και 24 Μαρτίου, καθώς και στις 2, 7 και 14 Απριλίου 2021. Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων αυτών κλήθηκαν και παρευρέθηκαν ενώπιον της επιτροπής ο γενικός διευθυντής του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, εκπρόσωποι του ίδιου υπουργείου, η Επίτροπος Ισότητας των Φύλων, καθώς και εκπρόσωποι του Εθνικού Μηχανισμού για τα Δικαιώματα της Γυναίκας του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, της Αστυνομίας Κύπρου, της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου. Το Ανώτατο Δικαστήριο, παρ' όλο που κλήθηκε, δεν εκπροσωπήθηκε στις συνεδρίες της επιτροπής.

Σημειώνεται ότι στο στάδιο της συζήτησης του νομοσχεδίου παρευρέθηκε επίσης το μέλος της επιτροπής κ. Ευανθία Σάββα.

Σκοπός του νόμου που προτείνεται είναι η θέσπιση νομοθετικού πλαισίου για την προστασία προσώπων από συμπεριφορά που είναι παρενοχλητική, καθώς και από συμπεριφορά που συνιστά παρενοχλητική παρακολούθηση.

Ειδικότερα, στο νομοσχέδιο προβλέπονται κυρίως τα ακόλουθα:

1. Ποινικοποίηση συμπεριφοράς που συνιστά παρενόχληση ή παρενοχλητική παρακολούθηση και καθορισμός των ποινών που επισύρουν τα εν λόγω αδικήματα αναλόγως της έκτασης της προκληθείσας παρενόχλησης και των συνεπειών της στο θύμα.
2. Καθορισμός των περιστάσεων οι οποίες προσμετρούνται ως επιβαρυντικές κατά την επιμέτρηση της ποινής.
3. Παροχή δυνατότητας στο εκδικάζον δικαστήριο να εκδίδει διατάγματα με στόχο την προστασία του θύματος ή άλλων προσώπων του περιβάλλοντός του.
4. Θέσπιση αστικών θεραπειών προς ικανοποίηση του δικαιώματος του θύματος σε αποζημίωση και αποκατάσταση μετά την έκδοση τελεσίδικης καταδικαστικής απόφασης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιον της επιτροπής, η ποινικοποίηση της παρενοχλητικής παρακολούθησης προβλέπεται στις πρόνοιες της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (γνωστής ως «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης»), η οποία υπογράφηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία στις 16 Ιουνίου 2015 και κυρώθηκε με τον περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (Κυρωτικό) Νόμο του 2017 [N.14(III) του 2017].

Στο πλαίσιο της συζήτησης του νομοσχεδίου ενώπιον της επιτροπής ο τέως γενικός διευθυντής του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ενημέρωσε την επιτροπή ότι, βάσει δημοσκοπικής έρευνας που παρουσίασε ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) στις 5 Μαρτίου 2014, 11% των γυναικών στην Κύπρο και 18% των γυναικών από το σύνολο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής

Ένωσης έχουν βιώσει παρενοχλητική παρακολούθηση από την ηλικία των δώδεκα ετών.

Όλοι όσοι παρευρέθηκαν στις συνεδρίες της επιτροπής συμφώνησαν με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις του νομοσχεδίου, ειδικότερα με την ανάγκη θέσπισης των ποινικών αδικημάτων της παρενόχλησης και της παρενοχλητικής παρακολούθησης, υποβάλλοντας παράλληλα εισηγήσεις για βελτίωση του προτεινόμενου θεσμικού πλαισίου.

Τα ζητήματα που αποτέλεσαν αντικείμενο ιδιαίτερου προβληματισμού στην επιτροπή στο στάδιο της μελέτης του νομοσχεδίου συνοψίζονται κυρίως στα ακόλουθα:

1. Η εφαρμογή των προτεινόμενων διατάξεων, ιδιαίτερα όσον αφορά την απόδειξη των συστατικών στοιχείων των προβλεπόμενων στο νομοσχέδιο αδικημάτων.

Μέλη της επιτροπής εξέφρασαν ανησυχία για την ασάφεια των προνοιών που καθορίζουν τα συστατικά στοιχεία των προτεινόμενων αδικημάτων. Ειδικότερα, προβληματίσε ο τρόπος αντιμετώπισης των θυμάτων τέτοιων αδικημάτων από τις αρχές, αλλά και οι δυσμενείς επιπτώσεις στους εν δυνάμει κατηγορούμενους για τα αδικήματα αυτά λόγω της έλλειψης σαφήνειας των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Τα μέλη της επιτροπής σημείωσαν περαιτέρω τη δυσκολία απόδειξης των προτεινόμενων αδικημάτων, λαμβάνοντας υπόψη την έλλειψη εμπειρίας των εμπλεκόμενων αρχών ένεκα της μέχρι σήμερα απουσίας σχετικού νομοθετικού πλαισίου.

Οι εκπρόσωποι της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας ενημέρωσαν την επιτροπή ότι το νομοσχέδιο συντάχθηκε στη βάση της αγγλικής νομοθεσίας, ενώ λήφθηκαν υπόψη και οι αντίστοιχες νομοθεσίες και σχετικές νομολογίες της Μάλτας και της Ιρλανδίας. Επισήμαναν δε ότι η θέσπιση τέτοιας φύσεως αδικημάτων απαιτεί όπως τα συστατικά στοιχεία τους καθορίζονται κατά τρόπο, ώστε να μην καθίσταται αδύνατη η απόδειξή τους. Περαιτέρω, εξέφρασαν την άποψη ότι οι πρόνοιες του

νομοσχεδίου που προβλέπουν τη συγκεκριμένη υπεράσπιση που δυνατόν να επικαλεστεί ο κατηγορούμενος και άλλες συναφείς πρόνοιες αποτελούν ικανοποιητικές ασφαλιστικές δικλείδες για την προστασία του.

2. Η μη συμπερίληψη στο νομοσχέδιο προνοιών που να θεσπίζουν τα αστικά αδικήματα της παρενόχλησης και παρενοχλητικής παρακολούθησης.

Ο εκπρόσωπος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου εξέφρασε την άποψη ότι η δημιουργία ολοκληρωμένου πλαισίου προστασίας των θυμάτων των προβλεπόμενων στο νομοσχέδιο ποινικών αδικημάτων προϋποθέτει τη θέσπιση ρυθμίσεων που να καθιστούν την παρενόχληση και την παρενοχλητική παρακολούθηση αστικό αδίκημα. Συναφώς, επισήμανε ότι οι πρόνοιες της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης δεν περιορίζονται στην ποινικοποίηση των εν λόγω συμπεριφορών, αλλά προβλέπουν και για τη δυνατότητα παροχής αυτοτελών θεραπειών, που εκ των πραγμάτων περιλαμβάνουν και αστικής φύσεως θεραπείες οι οποίες δεν προϋποθέτουν την ύπαρξη ποινικής διαδικασίας.

Οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως συμφώνησαν με τις πιο πάνω απόψεις.

Υπό το φως των πιο πάνω, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ανέλαβε όπως, σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας και ύστερα από διαβούλευση με τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο, προβεί σε αναθεώρηση του νομοσχεδίου, ώστε να περιληφθούν σε αυτό μεταξύ άλλων ρυθμίσεις που να καθιστούν τη συμπεριφορά που είναι παρενοχλητική και που συνιστά παρενοχλητική παρακολούθηση αστικό αδίκημα.

Σε μεταγενέστερο στάδιο η Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως κατέθεσε στην επιτροπή αναθεωρημένο κείμενο του νομοσχεδίου, το οποίο έτυχε της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου στις 17 Μαρτίου 2021, και στο οποίο διαλαμβάνονται μεταξύ

άλλων τα ακόλουθα:

1. Τροποποίηση της ερμηνείας του όρου «μέλος της οικογένειας», ώστε ο όρος αυτός να έχει την έννοια του αντίστοιχου ορισμού που προβλέπεται στον περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμο, ο οποίος περιλαμβάνει τους συγγενείς σε ευθεία γραμμή και τα αδέρφια.
2. Διαφοροποίηση της ερμηνείας του όρου «παρακολούθηση», ώστε να μην περιλαμβάνει την περίπτωση κατά την οποία πρόσωπο δημοσιεύει με οποιονδήποτε τρόπο δήλωση ή άλλο υλικό που σχετίζεται ή που φαίνεται να σχετίζεται με άλλο πρόσωπο ή που φαίνεται να προέρχεται από άλλο πρόσωπο, αλλά να περιλαμβάνει την περίπτωση κατά την οποία πρόσωπο παρακωλύει με οποιονδήποτε τρόπο ή απειλεί ότι θα παρακωλύσει την ευημερία του κατοικίδιου άλλου προσώπου.
3. Αύξηση της προτεινόμενης μέγιστης ποινής φυλάκισης και μέγιστης χρηματικής ποινής που δύναται να επιβληθεί σε περίπτωση καταδίκης για το αδίκημα της παρενόχλησης, από ένα (1) έτος και δύο χιλιάδες ευρώ (€2.000) σε δύο (2) έτη και πέντε χιλιάδες ευρώ (€5.000), αντίστοιχα, νοουμένου ότι η πράξη δεν τιμωρείται αυστηρότερα από τις διατάξεις οποιουδήποτε άλλου νόμου.
4. Μείωση της προτεινόμενης μέγιστης ποινής φυλάκισης και μέγιστης χρηματικής ποινής που δύναται να επιβληθεί σε περίπτωση καταδίκης για το αδίκημα της παρενοχλητικής παρακολούθησης, από τρία (3) έτη και δέκα χιλιάδες ευρώ (€10.000) σε δύο (2) έτη και πέντε χιλιάδες ευρώ (€5.000), αντίστοιχα, νοουμένου ότι η πράξη δεν τιμωρείται αυστηρότερα από τις διατάξεις οποιουδήποτε άλλου νόμου.
5. Αναθεώρηση της πρόνοιας που προβλέπει ότι επιβάλλεται αυστηρότερη ποινή, σε

περίπτωση που η προκληθείσα παρενόχληση έχει ουσιώδη αρνητική επίδραση στην τέλεση καθημερινών δραστηριοτήτων του θύματος, ώστε, σε περίπτωση που η προκληθείσα παρενόχληση συνίσταται σε φόβο ότι θα ασκηθεί βία εναντίον του θύματος ή εναντίον μέλους της οικογένειάς του ή εναντίον της περιουσίας του ή συνίσταται σε πρόκληση σοβαρής ανησυχίας ή σοβαρής αγωνίας η οποία έχει ουσιώδη αρνητική επίδραση στην τέλεση καθημερινών δραστηριοτήτων του θύματος, να δύναται να επιβληθεί ποινή φυλάκισης μέχρι πέντε (5) έτη ή χρηματική ποινή μέχρι δέκα χιλιάδες ευρώ (€10.000) ή να δύναται να επιβληθούν και οι δύο αυτές ποινές.

6. Αναθεώρηση των προνοιών που προβλέπουν τις περιπτώσεις οι οποίες δυνατόν να θεωρηθούν ως επιβαρυντικοί παράγοντες για σκοπούς επιμέτρησης της ποινής σε περίπτωση καταδίκης για τα προβλεπόμενα στο νομοσχέδιο ποινικά αδικήματα ως ακολούθως:
 - α. Η διάπραξη του αδικήματος εναντίον προσώπου με το οποίο ο καταδικασθείς ήταν αρραβωνιασμένος με σκοπό τον γάμο δε θα συνιστά επιβαρυντικό παράγοντα.
 - β. Η διάπραξη του αδικήματος εναντίον μάρτυρα που έχει δώσει κατάθεση κατά τη διερεύνηση υπόθεσης για την οποία καταχωρίστηκε κατηγορητήριο αναφορικά με τη διάπραξη αδικήματος που προβλέπεται στο νομοσχέδιο θα συνιστά επιβαρυντικό παράγοντα.
 - γ. Η διάπραξη του αδικήματος εναντίον μέλους ή πρώην μέλους της οικογένειας του θύματος ή εναντίον προσώπου που συγκατοικεί ή που συγκατοικούσε με το θύμα θα συνιστά επιβαρυντικό παράγοντα για τον καταδικασθέντα.
7. Παροχή δυνατότητας στο θύμα, σε μέλος της οικογένειάς του, καθώς και σε άλλο πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό τους να αιτηθούν, όπως η αστυνομία και ο

Γενικός Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, την έκδοση διατάγματος από το δικαστήριο, με το οποίο να επιβάλλει σε ύποπτο οποιαδήποτε απαγόρευση ή/και περιορισμό θεωρεί αναγκαίο υπό τις περιστάσεις, μέχρις ότου καταχωριστεί ποινική υπόθεση εναντίον του για ποινικό αδίκημα που προβλέπεται στο νομοσχέδιο.

8. Δυνατότητα έκδοσης του πιο πάνω αναφερόμενου διατάγματος κατόπιν απόδειξης γεγονότων ή στοιχείων, τα οποία εκ πρώτης όψεως δημιουργούν κίνδυνο επανάληψης ή κατ' εξακολούθηση συμπεριφοράς η οποία συνιστά αδίκημα δυνάμει των προνοιών του νομοσχεδίου και θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια ή σωματική ή ψυχική υγεία του θύματος ή μέλους της οικογένειάς του.
9. Δυνατότητα επιβολής ποινής φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δύο (2) έτη ή χρηματικής ποινής που δεν υπερβαίνει τις τέσσερις χιλιάδες ευρώ (€4.000) ή και των δύο αυτών ποινών, σε περίπτωση που πρόσωπο εναντίον του οποίου εκδόθηκε διάταγμα ως ανωτέρω παραβαίνει οποιονδήποτε από τους όρους του εν λόγω διατάγματος.
10. Θέσπιση αστικού αδικήματος παρενόχλησης και παρενοχλητικής παρακολούθησης και παροχή δυνατότητας έκδοσης ενδιάμεσου διατάγματος από το δικαστήριο στο πλαίσιο αστικής διαδικασίας, καθώς και δυνατότητας επιδίκασης αποζημιώσεων στο θύμα, ιδίως για την ψυχική βλάβη και οδύνη, ανησυχία ή αγωνία ή ζημιά ή βλάβη που προκλήθηκε συνεπεία της διάπραξης του εν λόγω αστικού αδικήματος.

Στο στάδιο της μελέτης του αναθεωρημένου νομοσχεδίου οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως εισηγήθηκαν όπως το κείμενο του νομοσχεδίου τροποποιηθεί περαιτέρω, ώστε:

1. να εμπίπτει στην έννοια της «παρακολούθησης» η περίπτωση προσώπου το οποίο προβαίνει σε αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης οι οποίες αφορούν την προσωπική ζωή άλλου προσώπου ή παρεμβαίνει σε τυχόν αναρτήσεις άλλου

προσώπου στο διαδίκτυο και να μην εμπίπτει στην έννοια αυτή η περίπτωση παρακολούθησης της χρήσης του διαδικτύου, υιοθετώντας σχετική εισήγηση των εκπροσώπων της αστυνομίας, ούτε η περίπτωση παρακώλυσης με οποιονδήποτε τρόπο ή η απειλή παρακώλυσης της ευημερίας του κατοικίδιου άλλου προσώπου, και

2. να επανεισαχθεί στο νομοσχέδιο η πρόνοια που προβλέπει ως επιβαρυντικό παράγοντα τη διάπραξη του ποινικού αδικήματος εναντίον προσώπου με το οποίο ο καταδικασθείς διατηρεί ή διατηρούσε ερωτική σχέση, υιοθετώντας σχετική εισήγηση του Γραφείου της Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ώστε να συνάδει με τις διατάξεις της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.

Επιπροσθέτως των πιο πάνω την επιτροπή απασχόλησε η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 32 του περί Δικαστηρίων Νόμου σε σχέση με την προβλεπόμενη στον προτεινόμενο νόμο δυνατότητα έκδοσης ενδιάμεσου διατάγματος διά του οποίου επιβάλλεται στον καθ' ου η αίτηση οποιαδήποτε απαγόρευση ή περιορισμός που το δικαστήριο θεωρεί αναγκαίο ή επιθυμητό υπό τις περιστάσεις με σκοπό την ασφάλεια ή προστασία του αιτητή.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 32 του περί Δικαστηρίων Νόμου, παρεμπίπτον απαγορευτικό διάταγμα εκδίδεται, εάν το δικαστήριο ικανοποιηθεί ότι υπάρχει σοβαρό ζήτημα προς εκδίκαση, ότι υπάρχει πιθανότητα ο αιτών διάδικος να δικαιούται σε θεραπεία και ότι, εάν δεν εκδοθεί παρεμπίπτον απαγορευτικό διάταγμα, θα είναι δύσκολο ή αδύνατο να απονεμηθεί πλήρης δικαιοσύνη σε μεταγενέστερο στάδιο.

Συναφώς, μέλη της επιτροπής εξέφρασαν προβληματισμό αναφορικά με την ερμηνεία σε τέτοιας φύσεως υποθέσεις της προϋπόθεσης που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο, ήτοι, για να εκδοθεί παρεμπίπτον απαγορευτικό διάταγμα, ότι πρέπει να είναι

δύσκολο ή αδύνατο να απονεμηθεί πλήρης δικαιοσύνη σε μεταγενέστερο στάδιο. Ειδικότερα, επισήμαναν ότι η διάταξη αυτή δυνατόν να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να αποκλείει την έκδοση ενδιάμεσου διατάγματος, εάν το δικαστήριο θεωρήσει ότι η απονομή αποζημιώσεων στον αιτούντα συνεπάγεται πλήρη απονομή της δικαιοσύνης.

Υπό το φως των πιο πάνω, η επιτροπή αποφάσισε να τροποποιήσει περαιτέρω το κείμενο του νομοσχεδίου, ώστε αυτό να διαλαμβάνει τα ακόλουθα:

1. Ενσωμάτωση στο νομοσχέδιο των πιο πάνω αναφερόμενων εισηγήσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως.
2. Έκδοση ενδιάμεσου διατάγματος δικαστηρίου, ανεξαρτήτως των προϋποθέσεων έκδοσης αντίστοιχου διατάγματος δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 32 του περί Δικαστηρίων Νόμου, έπειτα από αίτηση που υποστηρίζεται από ένορκη δήλωση στην οποία καταγράφονται γεγονότα ή/και στοιχεία που αποτελούν εκ πρώτης όψεως απόδειξη ότι λαμβάνει χώρα παρενοχλητική παρακολούθηση ή παρενόχληση ή ότι υφίσταται κίνδυνος επανάληψης ή εξακολούθησης συμπεριφοράς που συνιστά παρενοχλητική παρακολούθηση ή παρενόχληση του ενάγοντος ή μέλους της οικογένειάς του.

Σημειώνεται ότι η επιτροπή επέφερε στο κείμενο του νομοσχεδίου επιπρόσθετες τροποποιήσεις, με σκοπό τη διασαφήνιση των προνοιών του, καθώς και τη βελτίωσή του από νομοτεχνικής άποψης.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, αφού έλαβε υπόψη όλα όσα τέθηκαν ενώπιόν της, επιφυλάχθηκε να τοποθετηθεί επί των προνοιών του νομοσχεδίου κατά τη συζήτησή του στην ολομέλεια του σώματος.

19 Απριλίου 2021

Αρ. Φακ.: 23.01.058.021-2017

NK/XA/ME